

Koncepcja realizacji drugiego etapu pilotażu wyznaczenia lasów społecznych

Kontekst

Prace dotyczące wyznaczenia lasów społecznych są prowadzone w ramach Zadania 2. Wyznaczenie lasów aglomeracyjnych w projekcie pn. „Opracowanie projektu Narodowego Programu Leśnego oraz wsparcie MKiŚ w procesie wzmocnienia funkcji przyrodniczych i społecznych lasów”. Projekt jest realizowany zgodnie z umową z NFOŚiGW nr. 197/2025/Wn50/NE-pr/D zmienioną aneksem Nr 1 z dnia 04.12.2025 r. Celem projektu jest wsparcie MKiŚ w działaniach na rzecz wzmocnienia ochrony lasów społecznych, tj. lasów o szczególnych walorach przyrodniczych i dominującej funkcji społecznej. Dotychczas w projekcie przeanalizowano doświadczenia pierwszego etapu pilotażu wyznaczenia lasów społecznych. Wnioski z analizy zostały zawarte w raporcie pt. „Analiza pierwszego etapu pilotażu wyznaczenia lasów społecznych w jedenastu aglomeracjach. Zidentyfikowane problemy i bariery oraz rekomendacje dla dalszych etapów procesu”, opublikowanym 23 grudnia 2025 roku. Raport został poddany konsultacjom społecznym, w ramach których uwagi były zbierane do 2 lutego 2026 roku.

Jeden z wniosków Raportu odnosi się do nieustalonej terminologii związanej z wyznaczeniem lasów społecznych oraz wskazuje na potrzebę ujednoczenia nazewnictwa. W Raporcie przyjęto termin „lasy społeczne”, pod którym rozumie się tereny lasów w granicach przedstawionych przez MKiŚ w lipcu 2025 r. Termin ten zastosowano także w niniejszym dokumencie.

Cel i przedmiot

Celem drugiego etapu pilotażu jest podział obszaru lasów społecznych na strefy odpowiadające czterem scenariuszom prowadzenia gospodarki leśnej. Strefy odpowiadają różnym funkcjom lasów. Scenariusze są określone w dokumencie „Ramowe zasady gospodarki w lasach o wiodącej funkcji społecznej wokół miast” z uwzględnieniem funkcji pełnionych przez lasy społeczne.

Ponadto celem procesu jest wypracowanie kierunkowych rekomendacji dotyczących zagospodarowania rekreacyjnego, gospodarowania wodą oraz, na poziomie krajowym, rekomendacji dot. partycypacji interesariuszy w procesie wyznaczenia i funkcjonowania lasów społecznych.

Przedmiotem prac są lasy społeczne wokół aglomeracji: Bielsko-Biała, Trójmiasto (Gdańsk, Sopot, Gdynia), Łódź, Kraków, Katowice, Poznań, Szczecin, Toruń i Bydgoszcz oraz Warszawa.

Ramy procesu

Proces będzie prowadzony w następujących ramach:

- w procesie uczestniczą wszyscy interesariusze, rozumiani jako grupa jednostek i podmiotów, w tym mieszkańców, samorządów, przedstawicieli i pracowników Lasów Państwowych oraz inne zaangażowane osoby i instytucje;

- proces jest prowadzony zgodnie z „Siedmioma zasadami konsultacji” oraz zgodnie z rekomendacjami Raportu pt. „Analiza pierwszego etapu pilotażu wyznaczania lasów społecznych w jedenastu aglomeracjach. Zidentyfikowane problemy i bariery oraz rekomendacje dla dalszych etapów procesu”, IOŚ-PIB 2026;
- przedmiotem dyskusji jest podział obszaru lasów społecznych na strefy odpowiadające czterem scenariuszom gospodarki leśnej, wypracowanie kierunkowych rekomendacji dotyczących zagospodarowania rekreacyjnego, gospodarowania wodą oraz, na poziomie krajowym, rekomendacji dot. partycypacji interesariuszy w procesie wyznaczania i funkcjonowania lasów społecznych;
- przypisanie scenariuszy do poszczególnych stref w obszarze lasów społecznych następuje z uwzględnieniem celów indykatorywnych zatwierdzonych przez MKiŚ;
- dokument „Ramowe zasady prowadzenia gospodarki w lasach o wiodącej funkcji społecznej wokół miast”, w którym zostały opisane scenariusze gospodarowania, nie jest przedmiotem prac z udziałem interesariuszy;
- granice lasów społecznych opublikowane 2 lipca 2025 roku przez MKiŚ nie są przedmiotem dyskusji;
- rezultaty procesu zostaną utrwalone w decyzjach Ministra Klimatu i Środowiska o lasach ochronnych (zgodnie z art. 16 i 17 Ustawy o lasach) na wniosek Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, w tym na podstawie zapisów dotyczących lasów wokół miast powyżej 50 tys. mieszkańców, lasów ochronnych stanowiących cenne fragmenty rodzimej przyrody (dla lasów cennych przyrodniczo), lasów wodochronnych i innych. W sytuacji, gdy las społeczny nie znajduje się w obszarze lasów ochronnych, rezultaty procesu zostaną utrwalone w PUL lub ich aneksach;

Zapewnienie udziału interesariuszy

Model

Koncepcja drugiego etapu pilotażu oparta jest na modelu dialogu społeczno-ekspertkiego. Udział interesariuszy w procesie decyzyjnym obejmuje dwa podstawowe aspekty: artykulację postulatów oraz ewaluację proponowanych rozwiązań.

Proponowany model zaangażowania interesariuszy zakłada kilkuetapowe oddolne formułowanie postulatów dot. kierunków gospodarki leśnej w poszczególnych obszarach lasów społecznych – mapowanie funkcji oraz ewaluację opracowanych przez ekspertów możliwych podziałów obszaru lasów społecznych na strefy odpowiadające czterem scenariuszom prowadzenia gospodarki leśnej. Efektem procesu będzie opracowana przez ekspertów mapa maksymalnej zgodności oczekiwanych przez interesariuszy scenariuszy dla obszarów lasów społecznych we wszystkich 9 lokalizacjach objętych projektem. Efektem tej części procesu będzie również wypracowanie zestawu kierunkowych rekomendacji dotyczących zagospodarowania rekreacyjnego i gospodarowania wodą w lasach.

Równoległe prowadzone będą prace warsztatowo-konsultacyjne z reprezentatywną grupą uczestników procesów lokalnych w celu stworzenia rekomendacji dla partycypacji interesariuszy w ustanawianiu i funkcjonowaniu lasów społecznych. Proces będzie miał charakter ogólnokrajowy – skład grupy będzie odpowiadał zarówno przekrojowi interesariuszy, jak i lokalizacji lasów społecznych. Wypracowane

rekomendacje będą miały charakter uniwersalny i będą mogły znaleźć zastosowanie zarówno dla obecnych, jak i przyszłych lasów społecznych.

Metody

W celu włączenia interesariuszy w proces decyzyjny zastosowane zostaną następujące metody:

- mapowanie postulatów interesariuszy odbędzie się przy wykorzystaniu geoankiety – narzędzia cyfrowego umożliwiającego nanoszenie uwag i propozycji dot. poszczególnych lokalizacji. W razie braku możliwości technologicznych zrealizowana zostanie ankieta jakościowa;
- dane z geoankiety zostaną zagregowane i przeanalizowane przez zespół ekspertów, w celu sporządzenia propozycji scenariuszy dla każdej lokalizacji;
- propozycje podziału obszaru lasów społecznych na strefy odpowiadające czterem scenariuszom prowadzenia gospodarki leśnej, kierunkowe rekomendacje związane z zagospodarowaniem rekreacyjnym oraz gospodarowaniem wodą zostaną poddane publicznej konsultacji i ewaluacji w ramach spotkań interesariuszy (stacjonarnych lub online), prowadzonych przez koordynatora;
- postulaty strony społecznej odnośnie partycypacji interesariuszy w procesie ustanawiania i funkcjonowania lasów społecznych zostaną zebrane przy wykorzystaniu zestandaryzowanych form warsztatowo-konsultacyjnych.

Role uczestników

Przyjmuje się następujące role interesariuszy lasów społecznych:

- Minister Klimatu i Środowiska – właściciel procesu, decydent
- Nadleśniczowie Lasów Państwowych – zarządca terenu (przedstawiciele Lasów Państwowych uczestniczą w procesach z udziałem społeczeństwa)
- Społeczeństwo – samorządy, organizacje społeczne, przedstawiciele biznesu, nauki, instytucje, mieszkańcy
- Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy – koordynator procesu

Przebieg procesu

Proces drugiego etapu pilotażu w każdej aglomeracji obejmuje następujące zadania:

- 1) Opracowanie materiałów stanowiących podstawę procesu z udziałem interesariuszy, w tym opracowanie geoankiety/ankiety. Na podstawie dostępnych danych, w tym dokumentacji pierwszego etapu pilotażu (rozumianych łącznie jako materiały wyjściowe), IOŚ-PIB zmapuje kluczowe funkcje pełnione przez lasy społeczne;
- 2) Zebranie uwag i wniosków interesariuszy do propozycji mapowania funkcji pełnionych przez lasy społeczne w poszczególnych aglomeracjach oraz do materiałów wyjściowych. Równolegle zbierane będą opinie interesariuszy na temat kierunkowych rekomendacji zagospodarowania rekreacyjnego lasów i gospodarowania wodą w lasach. Informacje będą zbierane przy pomocy geoankiety/ankiety;
- 3) Weryfikacja mapowania funkcji pełnionych przez lasy społeczne uwzględniająca zebrane uwagi i wnioski interesariuszy oraz opracowanie koncepcji podziału obszaru lasów społecznych na strefy odpowiadające czterem scenariuszom prowadzenia gospodarki leśnej. Analiza i opracowanie zbioru

kierunkowych rekomendacji zagospodarowania rekreacyjnego lasów i gospodarowania wodą w lasach;

- 4) Zaprojektowanie i przeprowadzenie procesów z udziałem interesariuszy w poszczególnych aglomeracjach, służących weryfikacji: zaproponowanego podziału obszaru lasów społecznych na strefy odpowiadające czterem scenariuszom prowadzenia gospodarki leśnej, koncepcji kierunkowych rekomendacji zagospodarowania rekreacyjnego lasów i gospodarowania wodą w lasach;
- 5) Opracowanie wyników procesu dla poszczególnych aglomeracji, przygotowanie raportów końcowych dla każdej aglomeracji, obejmujących dokumentację tekstową i mapową z podziałem obszaru lasów społecznych na strefy odpowiadające czterem scenariuszom gospodarki leśnej oraz raport podsumowujący udział interesariuszy w procesie. W osobnym opracowaniu znajdują się wnioski dotyczące kierunkowych rekomendacji w zakresie zagospodarowania rekreacyjnego lasów oraz rekomendacje dot. gospodarowania wodą;
- 6) Przeprowadzenie procesu warsztatowo-konsultacyjnego z udziałem interesariuszy, którego efektem będzie opracowanie krajowych rekomendacji dla partycypacji interesariuszy w procesie ustanawiania i funkcjonowania lasów społecznych.

Produkty procesu

Rezultatami procesu dla każdej aglomeracji będą następujące produkty:

- dokumentacja tekstowa z opisem scenariuszy gospodarowania w lasach społecznych i podziałem obszaru lasów społecznych na strefy odpowiadające czterem scenariuszom gospodarki leśnej;
- opracowanie mapowe przedstawiające propozycję podziału obszaru lasów społecznych na strefy odpowiadające czterem scenariuszom gospodarki leśnej;
- zbiór danych przestrzennych;
- raport dot. udziału społeczeństwa w drugim etapie pilotażu.

W uzasadnionych przypadkach dokumentacja będzie zawierała rekomendacje dot. zmian zasięgu lasów społecznych.

Ponadto rezultatem procesu będą kierunkowe rekomendacje dotyczące zagospodarowania rekreacyjnego lasów, rekomendacje dot. gospodarowania wodą w lasach wokół każdej aglomeracji objętej projektem oraz rekomendacje dot. partycypacji interesariuszy w procesie ustanawiania i funkcjonowania lasów społecznych.